

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

Водночас, згідно із даними американського ученого К. Кім, отриманими в результаті масштабного дослідження з використанням тестів креативності Е. Торренса, уява американської молоді стабільно знижувалася, тоді як показник IQ поступово підвищувався [6].

Отже, креативність майбутніх викладачів закладів вищої освіти дозволяє використовувати творчий підхід під час розв'язання завдань у складних і невизначених умовах, генерувати оригінальні ідеї та застосовувати їх у практичній діяльності, сприяє упровадженню інновацій та професійному зростанню, особистісному розвитку.

Список використаних джерел:

1. Дунаєва О.М. Формування педагогічної креативності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки: автореф. дис. кандидата педагогічних наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2008. 20 с.
2. Кірдан О.Л., Кірдан О.П. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань : ВПЦ Візаві, 2021. 2 (6), С. 152–160. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144) URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/248144>
3. Фрицюк В.А., Марцева Л.А., Любарська Л.А. Креативність майбутніх учителів технологій у контексті дефінітивних підходів. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 2023. Вип. 69, С. 141-151. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2023-69-141-151>
4. Ayasrah S., Obeidat M., Katatbeh Q. et al. Practicing Creative Thinking and Its Relation to Academic Achievement. *Creativity studies*. 2023. Vol. 16. Is. 1. P. 178.
5. Lemmetty S., Collin K., Glăveanu V. P., Forsman P. Creativity and Learning as Sociocultural and Intertwined Phenomena. *Creativity and Learning. Palgrave Studies in Creativity and Culture*. Cham: Palgrave Macmillan, 2021. P. 4.
6. Kim K. H. The crisis of creativity: a decrease in the indicators of creative thinking according to the Torrance tests for creative thinking. *Journal of Creativity Research*. 2011. 23(4). P. 285. DOI: 10.1080/10400419.2011.627805

КНЯЖЕВА Ірина Анатоліївна

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПЕДАГОГІЧНИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ У ЗВО

Сучасні суспільні реалії висувають на перший план питання змістового наповнення педагогічної освіти як ключового елемента освітньої системи. Це

знаходить своє відображення у змісті освітніх компонентів, що потребують постійного оновлення відповідно до актуальних потреб часу.

Услід за В. Нагаєвим [4], зміст освітнього компоненту розуміємо як систему знань про предметну галузь дисципліни, представлену як модель дидактичного процесу, що забезпечує реалізацію дидактичних цілей і цілей розвитку та виховання особистості студента з урахуванням психологічних процесів і механізмів засвоєння навчальної інформації.

Інваріантний і варіативний підходи до конструювання змісту педагогічних освітніх компонентів дозволяють, з одного боку, забезпечити внутрішню цілісність навчальної дисципліни, пов'язаної із безпосередньою трансляцією традиційних педагогічних і гуманістичних цінностей (при цьому забезпечується процес необхідного відтворення суспільства), а з іншого, здійснити її адаптацію до конкретно-історичної реальності, що змінюється і налаштувати її на врахування особистісних потреб кожного студента.

Під терміном інваріантний (від латинського *invariants* – незмінний), розуміємо такий, що відрізняється значною стабільністю, стереотипністю. У ньому домінують: незалежність від зовнішніх впливів, спрямованість на збереження традицій; інтегративність і конвергентність процесів, їхня цілісність і узагальненість; недостатня гнучкість; прагнення до порядку і спадковості. Варіативності (фр. *variante* – такий, що змінюється) властиві: гнучкість, інноваційна спрямованість, відкритість новому в науках і технологіях; динаміка внутрішніх процесів, їхня диференційованість і дивергентність, розчленованість і конкретність; нестійкість і залежність від зовнішніх змін; домінування диференційованого знання.

Інваріант виступає базою освітнього стандарту як системи параметрів, що виступають в якості норм освітньої політики, відображують суспільний ідеал освіченості і враховують можливості реальної особистості і соціуму по досягненню цього ідеалу. Інваріант курсу складає відносно стабільне «ядро» освітнього компоненту, необхідний мінімум, що відіграє важливу роль і визначає дію неперервної освіти. Чим багатше і більш насичене це ядро, тим довша і перспективніша траєкторія освіти. Виділення інваріантів особливо важливе тому, що без них елементи, які взаємодіють у підсистемах педагогічної освіти стають практично неосяжними і, як наслідок, недостатньо керованими. В інваріанті мають бути закладені загальні ідеї, проблеми, а не конкретні факти. Він великою мірою визначається такими зв'язками і відносинами суб'єктів і об'єктів освітнього процесу, які мають тенденцію повторюватися. Тут головним предметом засвоєння виступають цінності, критерії і механізми творчої праці викладача, спрямованої на збагачення духовного світу здобувача вищої педагогічної освіти, розвиток його креативності, пізнавальних сил і здібностей.

Виділяємо такі інваріантні складники навчальної дисципліни: основні терміни і поняття, без яких жодне положення науки неможливо зрозуміти і свідомо засвоїти; наукові факти, без знання яких важко збагнути закони науки,

сформувані переконання; основні закони, положення, принципи, що розкривають сутність явищ, що розглядає певна наукова галузь, об'єктивні зв'язки між ними; теорії, які вміщують систему наукових знань, методи пояснення й передбачення явищ галузі, що вивчається; знання про об'єкт і предмет певної науки, методи пізнання й історію її розвитку [2].

Загальна мета педагогічних освітніх компонентів визначається як освоєння студентами сучасних наукових уявлень про розвиток людини в освітніх процесах. Напрями вивчення цього розвитку можуть бути покладені в основу інваріанта педагогічної дисципліни. До них належать: закономірності освітнього процесу; особистість в освітньому процесі; освітні системи в історичному і сучасному соціокультурному просторі, принципи їх конструювання і прогнозування, методи, технології навчання і виховання [3].

Інваріантна складова передбачає органічну «вбудованість» необхідного змісту і форм роботи у процес вивчення педагогічних освітніх компонентів, завдяки яким педагогічна діяльність представляє собою одночасно і перманентно розгорнутий процес, і фіксований у кожний момент цього процесу результат, що вже утворився, але не «застиг», конкретний образ конкретної людини. Тому важливими напрямками діяльності викладача є ініціювання власних ліній у розвитку здобувача освіти, що визначаються його природою, резонансні внутрішнім нахилам особистості, відповідають тенденціям педагогічної діяльності і тенденціями його само організованої і само творчої діяльності. Пріоритетними видами і формами спільної діяльності викладача і студентів щодо реалізації інваріантного підходу, є аналіз педагогічного досвіду; рішення педагогічних задач; захист проєктів; діалогові лекції; педагогічна практика тощо, що передбачає співпрацю і співтворчість всіх суб'єктів освітнього процесу.

О. Дубасенюк [1] справедливо вказує, що виділення інваріантного не є простою логічною процедурою. Воно вимагає виявлення основних ідей, понять, закономірностей в існуючих наукових теоріях, виділених за предметними областями, глибокого осмислення всього найкращого, що досягнуто в педагогічних теоріях і концепціях, урахування найсуттєвіших тенденцій розвитку сучасної педагогічної науки і практики. Пропонуються два підходи до виділення інваріанту в педагогіці: горизонтальний – виділення загальних методологічних і теоретичних основ науки і вертикальний – вчення про механізми, принципи, методи форми навчання і вчення про теоретичні основи, закони, інваріантні підходи до виховання. Чжу Тін сюди відносить появу альтернативних форм освіти; інтенсифікацію темпів інтеграції освітніх структур до суспільно-економічного середовища; математизацію і технологізацію педагогіки, посилення її зв'язків із психологією, соціологічними дисциплінами, теорією управління, розвиток уявлень про різні сфери об'єктивної дійсності [5]. Це сприятиме формуванню знань-уявлень, знань-образів, що дозволяють здобувачам освіти самостійно здобувати й освоювати інформацію інваріантного

характеру. При цьому мова не йде про нівелювання якісного розмаїття сфер дійсності, а про відкриття, знаходження загальних закономірностей, властивих цим сферам.

Варіативна складова виступає умовою індивідуального розвитку студентів і викладачів, визначається індивідуальними запитами і особливостями суб'єктів навчального процесу, особливостями професії і дозволяє продуктивно вирішувати проблему співвідношення навчання і розвитку і саморозвитку, розробляти індивідуальні програми особистісного і професійного становлення магістрів.

Стратегічними орієнтирами варіативного підходу до визначення змісту педагогічної освіти можна визначити: пошуковий характер у виборі шляхів рішення завдань культурного розвитку, виявлення можливих варіантів особистісного і професійного становлення майбутніх педагогів; здатність допомогти освоїти різноманітні підходи до розуміння і переживання психолого-педагогічних знань у світі, що змінюється; процесуальність у розширенні можливостей компетентного вибору людиною стратегії власного розвитку, свого життєвого і професійного шляху; специфічність мети, що визначається як формування у спеціаліста вирішувати різноманітні особистісні і професійні завдання.

Поєднання інваріантного і варіативного підходів до конструювання змісту педагогічних освітніх компонентів допомагають викладачеві чітко сформулювати мету і завдання кожної навчальної дисципліни, конкретизувати й узгодити між собою зміст освітнього процесу, запобігають непродуктивному повторенню окремих тем, сприяють підготовці креативних конкурентоздатних педагогічних кадрів, здатних ефективно і творчо працювати в нових, динамічно змінюваних умовах сучасного українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 564 с.
2. Княжева І. А. Педагогіка вищої освіти: навчальний посібник. Одеса, Університет Ушинського, 2023. 110 с.
3. Марцева Л. А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.
4. Нагаєв В. М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Харків : «Стильна типографія», 2019. 267 с.
5. Чжу Тін. Використання принципів та підходів гнучкої методології (Agile) при плануванні та реалізації навчального процесу. *Управління розвитком складних систем*. 2019. Вип. 38. С. 132–138

КЕРНАС Андрій В'ячеславович Психолого-педагогічні аспекти розвитку творчих здібностей у студентської молоді	192
КИРИЄНКО Олена Олександрівна Розвиток креативності у майбутніх учителів біології як одна з умов успішного формування їх професійної компетентності	194
КІРДАН Олена Анатоліївна Наукові підходи до визначення сутності та змісту креативності майбутніх викладачів	198
КНЯЖЕВА Ірина Анатоліївна Актуальні тенденції формування змісту педагогічних освітніх компонентів у ЗВО	201
КОВАЛЬОВА Тетяна Михайлівна Розвиток креативності як складової підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту	204
КОВАЛЬЧУК Володимир Володимирович, ДОЛИНСЬКА Людмила Василівна Концептуальний підхід для формування креативності студентів у педагогічному університеті	209
КОЙЧЕВА Тетяна Іванівна Креативність учителя як запорука його професійного становлення в умовах інноваційного освітнього середовища	218
КОКОТЄЄВА Анастасія Сергіївна Формування креативності у здобувачів вищої освіти	221
КОЛБІНА Людмила Анатоліївна Вплив інноваційних технологій на розвиток творчих здібностей учнів початкових класів	223
KOLESNICHENKO Olena Innovation Potential Of A Higher Education Teacher	226
КОЛІСНІЧЕНКО Наталя Миколаївна Креативність та соціальні інновації як ключовий елемент ефективного публічного управління	228
КОЛЬЧАК Валентина Андріївна, ТОДОРОВА Валентина Георгіївна Використання технологій креативного мислення у підготовці фахівців з фізичної культури і спорту	234
КОН Олена Олександрівна Розвиток креативного мислення молодших школярів засобами додатків GOOGLE	236
KONDRATIEVA Iryna Theories Of Creativity	238
КОНСТАНТИНОВ Дмитро Сергійович Креативне мислення тренера-викладача як інструмент формування психологічної стійкості та саморегуляції у дітей молодшого шкільного віку	241
КОСТЕНЮК Наталя Іванівна Формування креативності персоналу як джерела інноваційного потенціалу організації	244
КОФІЖИУ Ганна Олексіївна Розвиток креативності в учнів старшої школи на уроках зарубіжної літератури	247
КОХАНСЬКА Світлана Володимирівна Розвиток креативного мислення на заняттях з музично-теоретичних дисциплін у майбутніх педагогів	250